

אורות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפו זי"ע, מח"ס "פלא יועץ"
לקט דרושים ומאמרי מוסר, שנלקטו מתוך ספריו

סבך
להורות
כתבי רבינו
אליעזר פאפו
דע"א מו"ס
"פלא יועץ"
ועוד

פרשת בא תשפ"ד

אצלם להיות "איש שזה", כל איש פשה לטבח יוכל, מפני רצון הפורא, וזה גם פן מקובלים "לבות אבות" - באוהבים מעשי אבותיהם הקדושים שהיו מוסרים עצמם על קדשת השם: אברהם אבינו ע"ה באור פשדים, ויוצחק על גבי מדבקהא. אמנם מדה זאת להיות חזק ואמיץ גדעוה עד להיות פשה לטבח, יהיה דוקא לענין "לבות", הוא ענינו עולם הבא הנקרא בית (עי' מועד קטן טו); ולא לענינו עולם הזה.

אי נמי אפשר לרמוז, שצוה שיקחו להם זה הטבע להיות איש שזה. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (עבודה זרה יט.) אשרי איש - אשרי המתגבר על יצרו פאיש, "שזה" - גימטריה היצר, וקא הרקמו שלעולם יתגברו על יצרם פאיש. ודבר זה צריכים אנו להתלמד מן אבותינו הקדושים שנאמר בהם (נחמיה ח ט) "ומצאת את לבבו נאמן לפניך", ונתקברו בכל מכל כל, שהיו עובדים לבוהם בשני יצריהם, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות פ"ט מ"ה) על פסוק (דברים ו ה) "בכל לבבך" - בשני יצריה, וזה אמרו "לבות אבות", ויהיה "שזה" בגימטריה היצר - "לבות" דוקא. לענינו עולם הבא הנקרא בית, או "שזה לבות" שלא ישתמש בהיצר כי אם "לבות" - ביתו זו אשתו, להעמיד תולדות, אשר מפני זה היצר הוא אחד משלשה שתהא שמאל דוחה (כונה מז) מה שמפתח לענין שמאל שהוא שלא לשמה, וימין לענין להעמיד תולדות, באשתו אמרו נצבה שגל לימינו מקרבת.

שמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים, ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם. (יב יז)

הנה ידוע דעל ידי קיום התורה והמצות מקבר ניצוצי הקדושה, וכל מה שטורח ביותר - מועיל הרבה לברך ביותר, והוא ממש כמו הגלות שהוא לברך, וכל אשר יכבד על גלות - מתרבה הברוה, אשר מטעם זה קשי השעבוד השלים המנון, וזהו בעצם טעם כעקר מה שאמר התנא (אבות פ"ה מכ"ג) לפס צערא אגרא.

ואפשר זה הוא רמז התוב "ושמרתם" - אותיות שמר מות, לקיים כל דבר מצוה, אפלו אם קשה עליכם כדי לקיים קרא (שיר השירים א ג) "על מות אהבהך" (עי' ויקרא רבה ג ז), "כי בעצם היום הזה" - כי דבר הקשה ועצום עליכם הוא, קשי השעבוד השלים המנון, "הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים", והינו על ידי ברור ניצוצי הקדושה, והם צבאותיכם בעצם, "מארץ מצרים" - מעמקי הקלפות, וכן תגשו לענין המצות - "ושמרתם את היום הזה" שהוא עולם הזה, השקמו לכם מלעבר על לא תעשה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ערובין צו.) "השקמו" - לא תעשה, וגם "ושמרתם" - זו משנה (ספרי ראה נח) ולא יועיל שום מעשה בעולם הבא כי "במתים חפשי" (תהלים פו ח) ומי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג).

וזה אמרו: "ושמרתם את היום הזה" - של עולם הזה, "לדורותיכם" - קרי בה לדידתכם, הוא העולם הבא שהיא הדינה האמתית, כי בעולם הזה גרים אנחנו עלי ארץ, וזה יהיה "חקת עולם" - מזון העולם הבא, כי "חקת" מלשון מזון, כמו "הטריפני להם חקי" (משלי ל ח).

ויאמר משה אל העם וזכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל המזן. (יג)

הנה למעלה בפרשת שמות על פסוק (ג ח) "וארד להצילי", שם נתבאר כי אחד מן הטעמים לנלות מצרים הוא מה שכתב מוהר"י אדרבי כדי שיגלו לקבל על תורה ומצות ולא יקשה עליהם. וגם למעלה על פסוק (שמות יב יז) "ושמרתם את המצות", שם נתבאר כי עקר ברור ניצוצי הקדושה מעמקי הקלפות הוא הטרור והיגיעה שאדם יגע בתורה ומצות.

ואפשר שזה הוא רמז התוב "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים" בחמר ובלבנים, ובכן יקל מעליכם על תורה ומצות, וגם "בחזק יד" אשר אתם מתחזקים לקיים כל דבר טוב "הוציא ה' אתכם" - עצמות שלכם, שהם ניצוצי הקדושה, מזה" - נוטריקון מזהמת הנפש שהוא עמקי הקלפה, "ולא יאכל המזן" - רמז ליצר הרע המפתח לאדם לבקש לו מנות, וכל הדבר אשר יקשה מסירתו הסת כפול משום אפרושי, לא תאבה לו ולא תשמע אליו, "סור מרע ועשה טוב" (תהלים לג טו), "וגם ה' יתן הטוב" (שם פג יג).

ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלוקיהם הטרם מדע כי אבדה מצרים. וישב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים. (י ז-ח)

הנה היצר הרע ראוי לכנותו בשם פרעה, שמביא פרענות לעולם. והרשעים ראוי לכנותם בשם עבדיו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות סא): רשעים יצר הרע שופטין. והנה אלה רשעים הם צריכים להתחזק ולעמוד על נפשם ולקרי את ריבם עם היצר הרע, בתת אל לבם מה החטא גורם, זו היא שהתריבה את ביתנו וגדול פים שברנו, ומפני זה ישבו רשעים בתשובה שלמה על ידי שיהיו סור מרע ועשה טוב, אין טוב אלא תורה (אבות פ"ו מ"ג), ועל ידי כן גם היצר הרע, מרע נעשה רע, וגם הוא מסכים לעבד את ה', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות פ"ט מ"ה) על פסוק (דברים ו ה) "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך" - בשני יצריה.

וצריך התחזקות גדול על התשובה, כי הבא לטמא פתח פתוח הוא מוצא פתחו של ה'א מלמטה שהיא רחבה, וגם שהוא דרך ירידה. אמנם הבא לטהר, צריך לעלות ולקיים דרך נקב אשר הקדוש ברוך הוא חותר חתירה ושלח ידו מן החור היא רגל ה'א דתליא, ודרך שם ומינו פשוטה לקבל שבים (עי' מנחות כט).

וזה רמז התוב "ויאמרו עבדי פרעה" שהם הרשעים, אומרים אליו "עד מתי יהיה זה" לילך אחר דבריך ואחר עצתך "זה לנו למוקש", שלח את האנשים", הרף ממנו "ועבדו את ה' אלוקיהם", "הטרם" בזמן הקודם שהלכנו בעצתך "מדע כי אבדה מצרים", הינו הרבן בית המקדש שנאמר בה "על מה אבדה הארץ" (ירמיה ט יא), וגם "מצרים" מצר ים, צרות רבות ודעות, גדול פים שברנו. "ויושב", בפאר יתן אל לבו ככל הדברים האלה "ויושב", יבוא לעשות תשובה שלמה על ידי "את משה" סר מרע כי משה מלשון הסרה כמו "לא ימיש מתוך האהל" (שמות לג יא), "וצאת אהרן" עסק התורה, הן רנה של תורה, ועל ידי זה "אל פרעה" יבוא לגדר שהיצר הרע בעצמו "ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלוקיכם", אבל "מי ומי" - מ'עשירי ו'קרבנד מ'עשירי ו'דחקהו (תנא דבי אליהו רבה פ' יח), כמו שאמרו בעלי הרמז: בדרך שאדם רוצה לילך, בה מוליכים אותו (מכות י). וזהו "ההולכים", ה' הולכים, שמן כתיבת אות ה' נקר שהבא לטמא פותחים לו מלמטה והוא יורד וזהו מעשירי ודחקהו, והבא לטהר מסייעו אותו שהוא עולה דרך עליה, וצריך סיוע ועזר אלקי, ובתעוררותו דלתתא אתער עובדא דלעלא, וזהו מעשירי וקרבנד.

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (יב ב).

עאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ראש השנה יא) בניסן נגאלו, ובניסן עתידין לגאלי. וקשה, דהרי כל יומא זמניה היום, וכמו שאמר (סנהדרין צח) משיח לרבי והושע בן לוי "היום" - אם בקולו תשמעו" (תהלים צה ז).

ונראה לתרץ, שאם לא זכו ישראל ויבוא בעתה, הנה עתה עת הדדים הוא בניסן כמו שנגאלו בניסן, ואם זכו לאחישנה בשעושי רצונו של מקום, אז כל יומא זמניה הוא. ואפשר זה הוא רמז התוב: "החדש הזה" הוא חדש ניסן, "לכם ראש חדשים" - ראש להתחדשות שלכם בגאולה הגתידה, כי גם הם בניסן עתידים להגאול. אבל אם "ראשון הוא לכם", דא קדשא בריך הוא, כמו שאמרו במדרש (ויקרא רבה פ' ל טו) על פסוק (ויקרא כ מ) "ולקחתם לכם ביום הראשון", אזי המשיח והגאולה לחדשי השנה, שאפשר שיבוא בכל אחד מחדשי השנה, וכל יומא זמניה הוא.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שח לבית אבות שה לבית. (יב ג)
הנה פסח מצרים מקחו בעשור (פסחים צו), ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (טור או"ח סי' תל) שהיו פסחיהם קשורים בכרמי מכותיהם, והמצרים שזאלים מהם מה טיבם של אלו, והיו אומרים להם שהכל לשחיהם הם עומדים והיו חורקים שו, כי הן יבחו את תעבת מצרים שהיו עובדים למזל טלה. וישראל שבאותו הדור מסרו את עצמם על קדשת השם, ובשכר זאת נגאלו אבותינו ממצרים.

ואפשר שזהו רמז התוב "דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה", מה שעשו בעשור לחדש הזה, שמסרו את עצמם על קדשת השם - "ויקחו להם", שיהיה זה כמטבע

מצוות תפלין

גדולה מצוות תפלין שכל המניחם מאריך ימים (מנחות מד), ואמר רבא כל המניח תפלין ומתעטף בציצית וקורא קריאת שמע ומתפלל מבטח לו שהוא בן העולם הבא, ואמר אבוי אני ערב לו שאין אש של גיהנם שולט בו, שעונותיו נמחקים לו על ידי יסורים בעולם הזה, ורב פפא אמר אני ערב שעונותיו נמחקים לו, ולא מבטיח שאין גיהנם שולט בו אלא אפלו בזה העולם לא יגיע לו שום עונש כי עונותיו נמחקים לו לגמרי.

ואין לה גדול בכל מצוות עשה שבתורה יותר ממצוות תפלין, שהקשה כל התורה כולה לתפלין, שנאמר (שמות יג, ט) "למען תהיה תורת ה' בפיך", לכך צריך כל אדם להיות זהיר וזריז בהם, לקיים מצוה זו בתקונה בכל דקדוקה ותיקוניה.

ועוד יוצא לנו מדיעה זו תועלת, שישמח וישרא בנפשו שמחה רבה בקנימו מצוה זו על אשר זכה לעשות נחת רוח גדול ליוצרו, באשר נראה מגדל שגרה, וכי שם ה' נקרא עליו.

ומסתברא כי רב טוב המפרש בטור ובבית יוסף סימן ל"ז למניח תפלין עין שם, אינו אלא למקום המצוה בכל תקוניה ודקדוקיה, לכן לא ליחש במעיה [- לא יחוש על מעותיו], כי דבר תורה מעות קונות, וגם לכל המצוות ראוי לאדם לבזבז כסף כדי לעשות אותן בתקונה, כל שבן למצוה זו, כי ודאי לפי שלמות המצוה כך שם ה' שורה עליו, ומקדשיון אותו מלמעלה בקדשה עליונה.

וכבר באזנינו שמענו רבים מאנשי מעשה שנתנו עד מאה זהובים בעד זוג תפלין הכתובים לקדושים אשר בארץ אנשי השם, בודאי שהמה ראו התועלת הנמשך כי עצום הוא, על כן יאמרו בואו חשבו, שכר מצוה כנגד הפסדה וכו'.

ושמרתם את המצוות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתכם הקת עולם. (יב יז) אמר רבי יאשיה, אל תקרי ושמרתם את המצוות אלא ושמרתם את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה. אלא אם באה לידך עשה אותה מיד. מכילתא.

זריזות נאמר על מצוות עשה, וענינו לחוש הרבה על המצוה פן ואולי לא יהא בידו לקומה, ומתוך כך זריזין מקדימין למצוות (פסחים ד), כי לא ידע האדם את עתו ומרגע לרגע כמה מניעות וכמה עובדין וכמה פתויו היצר הרע יכולין להזדמן, ומי שמחבב את המצוה פאשר ראוי לחבבה מאלפי זהב וכסף ומכל חיי העולם הבא לבו בוער פאשר ולא ישקט האיש עד עשותו אותה וחושש על אחד מני אלה פן יארע לו איזה מניעה, ועליכן אמרה תורה (מכילתא פ' בא פ"ט) מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה.

והן בכלל הזריזות שאם הולך לדרך ויבין לעצמו המצוות שאפשר להסתפק במציאות רחוק שבזמן קיומן ימצא בדרך, כגון שופר וזולב ומגלה ומצות, יזן לקדוש והבדלה וסדורי התפלות למועדי השנה, ואין צריך לומר טלית ותפלין, אפלו אם הולך לט"ל ואיך למחש אפלו חששא רחוקה שלא יוכל לשוב, יוליד עמו ולעולם יהא מזמנים אצלו. וכמה פעמים נמצא שמי שהוא זריז נשקר ומי שאינו זריז לחוש חששות רחוקות הוא נפסד. וכן בכלל הזריזות לילך בזריזות כשהולך לדבר מצוה.

כתיב (תהלים קיט, לב) דרך מצותיך ארוץ. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו:י) לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה ואפלו בשבת. ואמרו בזהר הקדוש (ח"ב דף רנ). שהרץ לדבר מצוה, כנגדו למעלה רצים הסגורים ומקדימין לקטגורין. ועל זה נאמר (אסתר ג, טו) הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והעיר שושן צהלה ושמחה. והגן נמי (אבות ד, ב) הגוי רץ למצוה קלה, והכי נמי תגן (שם ה, כ) הגוי קל בנפש ורץ בצבי לעשות רצון אביד שבשמים.

סדר היום

הכולל הלכות והנהגות ישרות ערוכות על הסדר על עניני התפילה וכוונותיה סדר אכילה, סדר משא ומתן וסדר הנהגת יום השבת מלוקטים ומנוקדים מספרי רבינו אליעזר פאפו זיע"א "חסד לאלפים" ו"בית תפילה"

חסד לאלפים

יצאו לאור במהדורה חדשה ומפוארת חסד לאלפים על אורח היים ויורה דעה

להשיג בהנזיות המובהרות

